

Κείμενα και συγγραφείς της νεοελληνικής λογοτεχνίας 1930-1980

Διδάσκων: Αναπλ. Καθηγητής Ιωάννης Παπαθεοδώρου

3^η ενότητα: «Γνωριμία με τους συγγραφείς και τα κείμενα»

**Γνωριμία με ενδεικτικά έργα της γενιάς του 30', της μεταπολεμικής
ποίησης και πεζογραφίας**

Ενδεικτικό Υλικό Μελέτης

Γιώργος Σεφέρης, *Μυθιστόρημα*

http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/george_seferis/novel.htm

Το *Μυθιστόρημα* είναι ποιητική συλλογή του Γιώργου Σεφέρη, η οποία εκδίδεται για πρώτη φορά το 1935 και απαρτίζεται από 24 ενότητες. Κοινό μοτίβο σε όλες τις ενότητες είναι αυτό του ταξιδιού και της αναζήτησης ενώ η κεντρική προβληματική της συλλογής αφορά τη σχέση του σύγχρονου κόσμου με το παρελθόν.

Ενδεικτικό Υλικό Μελέτης (συνέχεια)

Γιώργος Σεφέρης, *Μυθιστόρημα*

http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/george_seferis/novel.htm

Ο ποιητής αναμετράται με την ελληνική ιστορική και πολιτισμική παράδοση, η οποία διακρίνεται μεν για τον πλούτο της αλλά αποτελεί ταυτόχρονα και μια αβάσταχτη ευθύνη για τους επιγόνους της. Ο προβληματισμός του ποιητή για τις σχέσεις παρόντος- παρελθόντος θα πρέπει να συσχετιστεί με τις μοντερνιστικές του επιρροές (και ο Eliot προβληματίζεται σχετικά με την αφομοίωση της παράδοσης) αλλά και με τις ιστορικές συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα την περίοδο 30' - 40' (πνευματικός εθνισμός, αίτημα ελληνικότητας).

Οδυσσέας Ελύτης, Άξιον Εστί

<http://www.elytis.edicypages.com/526351158870/529974158870>

Το *Άξιον Εστί* αποτελεί μια μακροσκελή σύνθεση του Οδυσσέα Ελύτη, η οποία διαιρείται σε τρία μέρη: Γένεσις, Δοξαστικόν, Πάθη. Η διάρθρωσή αυτή απηχεί τη δομή μιας εκκλησιαστικής λειτουργίας. Στη σύνθεση του *Άξιον Εστί*, ο Ελύτης αξιοποιεί γλωσσικό υλικό από την αρχαία, μεσαιωνική και νεότερη ελληνική παράδοση (χριστιανική υμνογραφία, γλώσσα του Ομήρου, δημοτικά τραγούδια) συναιρώντας διάφορες ιστορικές περιόδους του ελληνισμού. Το *Άξιον Εστί* διαβάστηκε από την κριτική ως έργο που αναδεικνύει την εθνική συνείδηση του ελληνικού λαού και βραβεύτηκε από την Κρατική Επιτροπή Βραβείων Λογοτεχνίας (1960).

N. Εγγονόπουλος, Μπολιβάρ

http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=515&author_id=7

Το ποίημα του Εγγονόπουλου, «Μπολιβάρ», αποτελεί ένα εγκώμιο προς τον επαναστάτη Σιμόν Μπολιβάρ, ηγέτη κινημάτων ανεξαρτησίας στη Νότια Αμερική. Στο ποίημα, ο Μπολιβάρ συνυπάρχει με διάφορες φιγούρες της ελληνικής ιστορίας (Ρήγας, Ανδρούτσος, Παλαιολόγος) ενώ πραγματοποιούνται παραλληλισμοί ανάμεσα σε ελληνικά ιστορικά γεγονότα με τις νοτιοαμερικάνικες επαναστάσεις. Έτσι, η ηρωική μορφή του Μπολιβάρ προκύπτει ως κράμα ελληνικών και νοτιοαμερικανικών αναφορών (ιστορικών και γεωγραφικών). Το ποίημα κυκλοφόρησε το 1942- 1943 σε χειρόγραφα, διαβάστηκε σε συγκεντρώσεις αντιστασιακού χαρακτήρα και δημοσιεύτηκε επίσημα το 1944 από τις εκδόσεις Ίκαρος.

Μ. Αναγνωστάκης, ποιήματα (Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, ενδεικτικές αναγνώσεις)

<http://www.snhell.gr/anthology/writer.asp?id=1>

Το Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού προσφέρει τη δυνατότητα ανάγνωσης επτά ποιημάτων του Μανόλη Αναγνωστάκη ενώ παράλληλα διατίθεται και ηχογράφηση με απαγγελία τους από τον ίδιο τον ποιητή. Ο Μανόλης Αναγνωστάκης αποτελεί έναν από τους βασικότερους εκπροσώπους της ελληνικής μεταπολεμικής ποίησης. Το ποιητικό του έργο συνδέεται άμεσα με τα ιστορικά γεγονότα της εποχής του και τις δικές του βιωματικές εμπειρίες (Κατοχή, εμφύλιος, διώξεις, φυλακίσεις). Η ποίησή του απηχεί τις πολιτικές αυτές ανησυχίες ενώ παρουσιάζει ταυτόχρονα και μια υπαρξιακή- ερωτική διάσταση.

A. Αλεξάνδρου, ποιήματα (Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, ενδεικτικές αναγνώσεις)

<http://www.snhell.gr/references/quotes/writer.asp?id=361>

Ο Άρης Αλεξάνδρου ανήκει στους ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής περιόδου ενώ ιδιαίτερα γνωστό είναι το μυθιστόρημά του, *Το Κιβώτιο*. Η κριτική έχει εντοπίσει στο ποιητικό του έργο την έκφραση της ήττας και της αμφισβήτησης, ανάγνωση που μάλλον συνδέεται και με την πολιτική του ταυτότητα. Στη συγκεκριμένη ενότητα, μπορούμε να διαβάσουμε ποιήματα ποιητικής. Σε όλα τα διαθέσιμα έργα, θεματοποιείται η διαδικασία της σύνθεσης και εκφράζεται ο προβληματισμός του ποιητή για το ρόλο του και για τη λειτουργικότητα των λέξεων που χρησιμοποιεί.

Τ. Πατρίκιος, ποιήματα (Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, ενδεικτικές αναγνώσεις)

<http://www.snhell.gr/anthology/writer.asp?id=36>

Ο Τίτος Πατρίκιος αποτελεί έναν από τους γνωστότερους μεταπολεμικούς ποιητές, ο οποίος συνεχίζει να γράφει και να εκδίδει ποιήματα μέχρι σήμερα. Η ποίησή του συνδέεται με τις αγωνίες και τις διαψεύσεις της μεταπολεμικής γενιάς ενώ, όπως συμβαίνει και με τους Αναγνωστάκη, Αλεξάνδρου, σχετίζεται άμεσα με την πολιτική του εμπλοκή στο χώρο της αριστεράς. Πέρα από τον πολιτικό προβληματισμό, η ποίηση του Πατρίκιου διακρίνεται επίσης για το έντονα ερωτικό στοιχείο της ενώ συχνές είναι και οι αναφορές στη φύση.

Δ. Χατζής, Το τέλος της μικρής μας πόλης

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF_%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%BF%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%AE%CF%82_%CE%BC%CE%B1%CF%82_%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%82

Το λήμμα της Wikipedia αφορά τη συλλογή διηγημάτων του Δ. Χατζή, *Το τέλος της μικρής μας πόλης*. Όπως αρχικά τονίζεται, η συλλογή πραγματεύεται την πτώση ενός κόσμου που υφίσταται ραγδαίες οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές (εκβιομηχανισμός, απώλεια παλιών επαγγελμάτων) και την ανάδυση ενός νέου τρόπου ζωής. Έπειτα από την αναφορά βιογραφικών στοιχείων του συγγραφέα, επιχειρείται η ανάδειξη των κύριων θεματικών αξόνων της συλλογής ενώ αξιοποιούνται παραδείγματα από συγκεκριμένα διηγήματα, όπως «Ο Τάφος», «Ο Σιούλας ο Ταμπάκος» ή η «Θεία Αγγελική».

Δ. Χατζής, Το τέλος της μικρής μας πόλης (συνέχεια)

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF_%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%BF_%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%AE%CF%82_%CE%BC%CE%B1%CF%82_%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%82

Ο Χατζής αναδεικνύει τις αντιθέσεις ατόμου- κοινωνίας σε έναν κόσμο που αλλάζει συμπαρασύροντας στις αλλαγές αυτές κάθε συνήθεια των ηρώων, οι οποίοι θα πρέπει να συγκρουστούν με τα νέα δεδομένα ή να προσαρμοστούν σε αυτά.

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%BF%CF%84%CE%B6%CE%B9%CE%AC%CF%82 (Δεν υπάρχει λήμμα)

Σ. Τσίρκας, *Ακυβέρνητες Πολιτείες: Αριάγνη* (απόσπασμα)

http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C131/595/3929,17336/extras/texts/index_b_01_03_tsirkas.html

Η δράση των *Ακυβέρνητων Πολιτειών* τοποθετείται στην Ιερουσαλήμ, το Κάιρο και την Αλεξάνδρεια κατά την περίοδο 1941- 1944. Οι *Ακυβέρνητες Πολιτείες* καταπιάνονται με τα ιστορικά γεγονότα της εποχής (αντιφασιστικός αγώνας, κίνημα του Απρίλη του 44', προσφυγική διασπορά) αναδεικνύοντας την πολλαπλή πρόσληψή τους μέσα από τον πολυπρόσωπο μυθοπλαστικό κόσμο της *Λέσχης*, της *Αριάγνης* και της *Νυχτερίδας*. Στην *Αριάγνη*, ο κεντρικός ήρωας (Μάνος Σιμωνίδης) φιλοξενείται στο Κάιρο, στο σπίτι μιας ελληνικής οικογένειας, της *Αριάγνης* και του Διονύση Σαρίδη.

Σ. Τσίρκας, Ακυβέρνητες Πολιτείες: Αριάγνη (απόσπασμα) (συνέχεια)

http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C131/595/3929,17336/extras/texts/index_b_01_03_tsirkas.html

Στο παραπάνω απόσπασμα, η στάση της Αριάγνης απέναντι στους αυτόχθονες προβάλλει την ανοχή απέναντι στον διαφορετικό Άλλο, γεγονός που αντιδιαστέλλεται με τις προκαταλήψεις του συζύγου της. Οι αντιδράσεις της οικογένειας στην απόφαση της Αριάγνης αναδεικνύουν το κλίμα σχέσεων ανάμεσα σε ελληνικό και αιγυπτιακό στοιχείο και τις ποικίλες διαβαθμίσεις σεβασμού προς την ετερότητα.

Σ. Τσίρκας, Πρόσφατες κριτικές για τις *Ακυβέρνητες Πολιτείες* (ιστότοπος του ΕΚΕΒΙ για το Στρατή Τσίρκα)

<http://tsirkas.ekebi.gr/kritikes2.asp>

Στην παραπάνω ενότητα, συγκεντρώνονται αποσπάσματα από την πρόσφατη κριτικογραφία για την τριλογία του Σ. Τσίρκα, *Ακυβέρνητες Πολιτείες* (Προκοπάκη, Schildt, Σινόπουλου, Χαραλαμπίδου, Καραλή, Αθανασόπουλου, Παλιού, Χατζηβασιλείου, Κοτζιά, Παπαθεοδώρου, Mackridge, Καζαμία, Πεχλιβάνου). Στα αποσπάσματα αυτά, εξετάζεται το περιεχόμενο του μυθοπλαστικού σύμπαντος των *Ακυβέρνητων Πολιτειών*, διερευνώνται στοιχεία αφηγηματικής ποιητικής, ερμηνευτικής στόχευσης του συγγραφέα αλλά και κριτικής πρόσληψης του έργου του. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζονται οι σχέσεις μυθοπλασίας και ιστορικής πραγματικότητας και οι μεταξύ τους ευμετάβλητες ισορροπίες ανά τα μυθιστορήματα της τριλογίας.

Σ. Τσίρκας, Πρόσφατες κριτικές για τις *Ακυβέρνητες Πολιτείες* (ιστότοπος του ΕΚΕΒΙ για το Στρατή Τσίρκα) (συνέχεια)

<http://tsirkas.ekebi.gr/kritikes2.asp>

Παράλληλα, εξετάζεται το αφηγηματικό πρόγραμμα του συγγραφέα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χρήση των εσωτερικών μονολόγων, στη λειτουργία των χρονικών μετατοπίσεων και της πολυεστιακής αφήγησης μέσω της οποίας εξασφαλίζεται η απόδοση ετερογενών θεωρήσεων της πραγματικότητας. Οι κριτικοί/ ερευνητές καταπιάνονται επίσης με την ερμηνευτική στόχευση του συγγραφέα διερευνώντας μια σειρά ζητημάτων, όπως η τριλογία ως πολιτική χειρονομία δικαίωσης του Απρίλη του 44', το ανθρωπιστικό πνεύμα του Τσίρκα κ.α. Τέλος, τίθενται θέματα κριτικής πρόσληψης του έργου και της μεταβολής του κριτικού ορίζοντα από την έκδοση της *Λέσχης* ως τη *Νυχτερίδα*. Οι κριτικές «φωτίζουν» η μία την άλλη και λειτουργούν συμπληρωματικά για κάθε αναγνώστη/αναγνώστρια που επιθυμεί να προσεγγίσει το έργο του Στρατή Τσίρκα και να εμβαθύνει σε ζητήματα ποιητικής και ερμηνευτικής γύρω από αυτό.

Θ. Βαλτινός, *Η κάθοδος των εννιά* (απόσπασμα)

<http://pardalo61.blogspot.gr/search/label/%CE%92%CE%91%CE%9B%CE%A4%CE%99%CE%9D%CE%9F%CE%A3%20%CE%98%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%20%20%20%22%CE%97%20%CE%BA%CE%AC%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%82%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%B5%CE%BD%CE%BD%CE%B9%CE%AC%22>

Η *Κάθοδος των εννιά* του Θανάση Βαλτινού περιγράφει την προσπάθεια εννιά ανταρτών στην ανατολική Πελοπόννησο να διαφύγουν στη θάλασσα μετά το πέρας του Εμφυλίου. Οι εννιά άντρες έχουν να αντιμετωπίσουν την καταδίωξη του τακτικού στρατού, την εχθρότητα του τοπίου αλλά και τις σωματικές κακουχίες.

Θ. Βαλτινός, *Η κάθοδος των εννιά* (απόσπασμα) (συνέχεια)

<http://pardalo61.blogspot.gr/search/label/%CE%92%CE%91%CE%9B%CE%A4%CE%99%CE%9D%CE%9F%CE%A3%20%CE%98%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%20%20%20%22%CE%97%20%CE%BA%CE%AC%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%82%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%B5%CE%BD%CE%BD%CE%B9%CE%AC%22>

Ο Βαλτινός επιλέγει να ελαχιστοποιήσει τη συγγραφική του παρουσία αποδίδοντας τα γεγονότα μέσω ενός από τους πρωταγωνιστές. Η αφήγηση προσαρμόζεται στη γλωσσική και πολιτισμική ταυτότητα του ήρωα και, σε συνδυασμό με την παραστατικότητα της περιγραφής, δίνει στο κείμενο τη διάσταση της ανεπεξέργαστης μαρτυρίας.